

بررسی ارتباط بین تیپ شخصیت و نستوهی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی گناباد پاییز سال ۱۳۸۲

دکتر هادی سالاری^۱ - کوکب بصیری مقدم^۲

^۱ متخصص بیماری های اعصاب و روان - استادیار پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان
^۲ کارشناس ارشد پرستاری گرایش آموزش داخلی و جراحی عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی گناباد

نویسنده مسؤول: دکتر هادی سالاری - گناباد - میدان غدیر - دانشکده علوم پزشکی گناباد
E-mail: dhsalari@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۸۴/۷/۳ - تاریخ پذیرش: ۸۴/۷/۲۴

چکیده

زمینه و اهداف: تیپ شخصیتی یک عامل مهم در تعیین رفتار و وضعیت سلامت روانی دانشجویان می باشد و نستوهی بعنوان یک ویژگی شخصیتی بر روی مقاومت افراد در برابر استرس مؤثر می باشد. این مطالعه به منظور تعیین ارتباط بین سه تیپ شخصیت آیزنک (درونگرایی، روان پریش خوبی و رنجور خوبی) با نستوهی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی گناباد انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه تحلیلی - مقطعی دو متغیره تک گروه با استفاده از نمونه گیری طبقه ای تصادفی، تعداد ۳۷۶ دانشجوی مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی گناباد در پاییز ۱۳۸۲ مورد بررسی قرار گرفتند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش فرم اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه نستوهی اهواز و پرسشنامه تیپ شخصیت آیزنک مشتمل به سه تیپ شخصیت (درونگرایی، روان رنجور خوبی و روان پریش خوبی) می باشد.

نتایج: نتایج نشان داد که توزیع فراوانی سه تیپ شخصیت آیزنک در سه سطح نستوهی (ضعیف، متوسط و قوی) تفاوت آماری معنی داری دارد. همچنین آنالیز واریانس یکطرفه تفاوت آماری معنی داری بین تیپ های شخصیت با نستوهی نشان داد.

نتیجه گیری: با توجه به ارتباط بین تیپ شخصیت و نستوهی می توان با تدوین یک برنامه آموزشی، نستوهی را به سطح مطلوب ارتقاء داد و بدین ترتیب با افزایش سطح نستوهی میزان تنش افراد در موقعیت های مختلف را بطور مؤثری کاهش داد.

واژه های کلیدی: تیپ شخصیت؛ درونگرایی؛ روان پریش خوبی؛ روان رنجور خوبی؛ نستوهی.

مقدمه

عملی بسیار بزرگی را در بردارد. این جنبه ها تا اندازه ای بازده استعداد های ذهنی را تعیین می کنند و توصیف رفتار انسان را در موقعیت های متغیر زندگی نیز امکان پذیر می سازند. این جنبه ها مخصوصاً در راهنمایی شغلی و

تیپ شخصیت بطور عمومی یک برچسب استفاده شده برای طبقه بندی ویژگی های افراد از نظر رفتار می باشد. شناخت عینی جنبه های غیر شناختی افراد فایده

تحصیلی افراد باید مدنظر قرار گیرند. تعیین نوع شخصیت در بسیاری از موارد موجب روشن شدن علل بیماری‌های روانی، چگونگی گسترش و تجلیات آنها می‌شود (۱).

نستوهی بعنوان یک ویژگی شخصیتی بر توانایی مقاومت فرد در برابر استرس اشاره دارد. این مفهوم اولین بار توسط کویاسا در سال ۱۹۷۹ مطرح شد. وی با استفاده از تئوری آگریستانسیالیستی در شخصیت، نستوهی را ترکیبی از باورها در مورد خویشتن و جهان تعریف می‌کند که از سه مؤلفه تعهد، کنترل و مبارزه‌جویی تشکیل شده است (۲). نستوهی از مفاهیمی چون داشتن هدف و معنا در زندگی، ارزشمند بودن، زندگی مشتاقانه و پرشور، قدرت و مسؤولیت ناشی از اختیار و آزادی فرد، اهمیت تجربه ذهنی و نقش مؤثر فرد و افراد در ساختن جامعه ریشه می‌گیرد (۲).

واژه تعهد به معنای درگیری در فعالیتهای زندگی است. این واژه نقطه مقابل بیگانگی می‌باشد. فردی که از تعهد بالایی برخوردار است، به اهمیت، ارزش و معنای این که چه کسی چه فعالیت‌ها و اموری را انجام می‌دهد، باور دارد و قرار است در مورد هرآنچه که انجام می‌دهد، معنایی بیابد و کنجکاو خود را برانگیزد. واژه کنترل به معنای گرفتن تصمیمات مناسب در فعالیتهای زندگی است. این واژه نقطه مقابل ناتوانی است. مؤلفه کنترل به این گونه ظهور می‌نماید که افراد رویدادهای زندگی را قابل پیش‌بینی و کنترل می‌دانند و بر این باورند که با تلاش می‌توانند آنچه را که در پیرامونشان رخ می‌دهد، تحت تأثیر قرار دهند.

واژه مبارزه‌جویی به معنای توانایی پذیرش تغییر به‌عنوان یک عامل سودمند نه یک رویداد استرس‌زاست. این واژه نقطه مقابل احساس خطر یا ترس است. مبارزه‌جویی نیز به این باور اشاره دارد که تغییر و تحول نه ثبات و امنیت، جنبه مثبتی از زندگی است و لذا افراد نستوه تغییرات زندگی را مخاطره‌ای برای امنیت خود تلقی نمی‌کنند (۳). افراد نستوه در برابر رویدادهای تنش‌زا

مقاوم هستند و روی هرآنچه برای آنها اتفاق می‌افتد، احساس کنترل کافی دارند. در نتیجه آنها مشکلات روحی روانی کمتری نسبت به دیگران دارند و خودشان می‌توانند به آسانی نقش سازمان دهنده داشته و کمتر مستعد ناامیدی، افسردگی و بیماری‌های فیزیکی هستند (۴). در مطالعه کرایلی و همکاران معلوم گردید که افراد درونگرا از نستوهی پایین‌تری نسبت به افراد برونگرا برخوردار هستند (۵). فینچ و گرازیانو نیز به این نتیجه رسیدند که بین تیپ شخصیت و نستوهی ارتباط معنی‌داری وجود دارد (۶).

نظر به جمعیت وسیع دانشجویی و این‌که دانشجویان از اقشار مستعد و برگزیده جامعه و سازندگان فردای هر کشور می‌باشند و از طرفی به دلیل مسائل خاص دوره رشد روانی، آسیب‌پذیری بیشتری نسبت به مشکلات روحی دارند، لذا شناخت تیپ شخصیت آنان از اهمیت ویژه‌ای در جهت یادگیری و افزایش آگاهی علمی برخوردار است. ورود به دانشگاه مقطعی بسیار حساس در زندگی نیروهای کارآمد، فعال و جوان هر کشوری می‌باشد و غالباً با تغییرات زیادی در روابط اجتماعی و انسانی آنان همراه است. قرار گرفتن در چنین شرایطی غالباً با فشار و نگرانی توأم بوده و عملکرد و بازدهی افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. آشنا نبودن بسیاری از دانشجویان با محیط دانشگاه در بدو ورود، جدایی و دوری از خانواده، عدم علاقه به رشته قبولی، ناسازگاری با سایر افراد در محیط زندگی، طرز تفکرات مختلف و تفاوت‌های فرهنگی دانشجویان و کافی نبودن امکانات رفاهی و اقتصادی و مشکلاتی نظیر آنها از جمله شرایطی هستند که می‌توانند مشکلات و ناراحتی‌های روانی را به وجود آورده یا تشدید نمایند و باعث افت عملکرد افراد گردند.

از آنجا که تیپ شخصیت یک عامل مهم در تعیین وضعیت سلامت روانی دانشجویان می‌باشد و نستوهی یک ویژگی شخصیتی قابل ارتقاء از طریق آموزش بوده،

پژوهشگران بر آن شدند تا در زمینه ارتباط بین نستوهی و تیپ شخصیت مطالعه‌ای انجام دهند. این مطالعه با هدف تعیین ارتباط بین نستوهی و تیپ شخصیت در دانشجویان شاغل به تحصیل در نیمسال اول سال تحصیلی ۸۳-۸۲ در دانشگاه آزاد اسلامی گناباد انجام گردید تا با اطلاعاتی که در این رابطه بدست می‌آید بتوان اقداماتی در جهت ارتقاء سطح سلامت روانی آنان از طریق مراکز مشاوره دانشجویی به عمل آورد.

روش بررسی

این پژوهش مقطعی - تحلیلی یک مطالعه دو متغیره تک‌گروهه می‌باشد. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه مشخصات فردی شامل اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه تیپ شخصیت آیزنک مشتمل بر سه تیپ شخصیت درون‌گرایی در مقابل برون‌گرایی، روان رنجورخویی در مقابل ثبات عاطفی هیجانی و روان‌پریش خویی در مقابل کنترل تکانه و همچنین پرسشنامه نستوهی اهواز می‌باشد. لازم به ذکر است که درون‌گرایی بصورت معکوس نمره‌گذاری شده است.

جهت سنجش همسانی درونی مقیاس نستوهی اهواز از ضریب آلفای کرانباخ استفاده شد که نتایج حاصل ضریب آلفا برای کل نمونه، آزمودنی‌های پسر و دختر به ترتیب ۷۶، ۷۶ و ۷۴ درصد گزارش شد. همچنین جهت سنجش پایایی مقیاس نستوهی اهواز از روش آزمون - بازآزمون استفاده شده است. ضریب همبستگی بین نمرات دو آزمون ($r = 0.84$) مطلوب گزارش شد.

همچنین جهت سنجش پایایی مقیاس از روش آزمون - بازآزمون استفاده شد. بدین منظور پرسشنامه بر روی ۱۸ نفر دانشجوی واجد شرایط اجرا و مجدداً یک هفته بعد تکرار شد. ضریب همبستگی بین نمرات دو آزمون برای کل آزمودنی‌ها مطلوب ($r = 0.83$) به دست آمد.

جهت انجام پژوهش ۴۰۰ نفر از دانشجویان شاغل

به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی گناباد در نیمسال اول ۱۳۸۲ به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. روش اجرای پژوهش بدین صورت بود که پژوهشگران پس از کسب موافقت معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی گناباد اقدام به جمع‌آوری اطلاعات نمودند. در ابتدا لیستی از رشته‌های مختلف ارائه شده در دانشگاه آزاد اسلامی گناباد و تعداد دانشجویان در هر رشته و ترم تحصیلی تهیه گردید. سپس براساس مقطع تحصیلی و تعداد کل دانشجویان در هر رشته، تعداد نمونه را در هر ترم تعیین نموده و به شیوه قرعه‌کشی تعدادی دانشجویان از هر ترم و هر کلاس مبتنی بر حجم، نمونه انتخاب شدند. طبق برنامه درسی آنها پس از خروج اساتید از کلاس و اتمام درس، به کلاس مورد نظر مراجعه نموده و پس از توضیح هدف کلی و جلب رضایت، واحدهای پژوهش را انتخاب کرده، با ارائه توضیحاتی در مورد نحوه پاسخگویی به پرسشنامه‌ها، جمع‌آوری اطلاعات صورت گرفت. لازم به ذکر است که از تعداد ۴۰۰ پرسشنامه تعداد ۲۴ پرسشنامه از مطالعه حذف شد که با توجه به پیش‌بینی آفت نمونه، تعداد مورد نظر به دست آمد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری Spss استفاده شد. برای بیان مشخصات واحدهای پژوهش از جداول توزیع فراوانی استفاده شد. جهت تعیین ارتباط بین متغیرهای کمی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و برای مقایسه سطوح متغیرهای نستوهی و تیپ شخصیت از زیرگروه‌های جامعه از آزمون مجذور کای، کروسکال والیس و من ویننی، تائوسی و تائوبی کندال استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان داد ۳۱/۳ درصد واحدهای پژوهش درون‌گرا، ۲۷/۹ درصد روان‌پریش خو و ۳۶/۹ درصد روان رنجورخو بودند. همچنین ۵۶/۰ درصد افراد با درجه نستوهی پایین، دارای تیپ شخصیت درون‌گرا می‌باشند ($P < 0.001$).

نستوهی تفاوت آماری معنی دار دارد ($P < 0/001$) (جدول شماره ۱).

با توجه به نتایج آزمون مجذور کای مشخص گردید که توزیع تیپ شخصیت درون گرا در سه سطح

جدول ۱: توزیع فراوانی درون گرایی در واحدهای پژوهش بر حسب سطح نستوهی

تیپ شخصیت	فراوانی سطح نستوهی		متوسط		پایین		کل	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
درون گرایی	۱۶	۲۶/۶	۷۹	۲۸/۷	۲۳	۵۶/۰	۱۱۸	۳۱/۳
برون گرایی	۴۴	۷۳/۴	۱۹۶	۷۱/۳	۱۸	۴۴/۰	۲۵۸	۶۸/۷
کل	۶۰	۱۰۰	۲۷۵	۱۰۰	۴۱	۱۰۰	۳۷۶	۱۰۰

با توجه به نتایج آزمون مجذور کای مشخص گردید که توزیع تیپ شخصیت روان رنجور خویی در سه سطح نستوهی تفاوت آماری معنی داری دارد ($P < 0/001$). همچنین براساس آزمون آنالیز واریانس یک طرفه، تفاوت آماری معنی داری بین تیپ‌های مختلف شخصیت با سطوح نستوهی مشاهده شد ($P < 0/001$) (جدول شماره ۲).

همچنین ۳۵ درصد افراد با نستوهی بالا، روان پریش خو بوده و ۶۵ درصد آنان از کنترل تکانه برخوردار بودند. با توجه به نتایج آزمون مجذور کای مشخص گردید که توزیع روان پریش خویی در سه سطح نستوهی تفاوت آماری معنی داری دارد ($P < 0/001$). همچنین مشخص شد که ۷۳/۱ درصد افراد با نستوهی پایین روان رنجور خو می باشند. در صورتی که این نسبت در افراد با نستوهی بالا فقط ۸/۳ درصد است.

جدول ۲: مقایسه میانگین تیپ شخصیت در واحدهای پژوهش بر حسب نستوهی

نتیجه آزمون	سطح نستوهی		
	ضعیف	متوسط	قوی
	میانگین \pm انحراف معیار	میانگین \pm انحراف معیار	میانگین \pm انحراف معیار
$P < 0/001$	۱۴ \pm ۳/۲	۱۳/۸ \pm ۳/۰	۱۴/۵ \pm ۳/۰
$P < 0/001$	۱۲/۲ \pm ۲/۸	۸/۶ \pm ۴/۳	۶/۷ \pm ۳/۶
$P < 0/001$	۱۸/۲ \pm ۲/۳	۱۵/۱ \pm ۳/۷	۱۱/۷ \pm ۳/۲

۵). آنها نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که هر چه سطح نستوهی فرد اُفت می کند، فرد به طرف درون گرایی پیش می رود. همچنین بین تیپ شخصیت روان پریش خویی و نستوهی ارتباط معکوس و معنی داری وجود دارد. یعنی افرادی که از سطوح نستوهی بالاتری برخوردارند کمتر دچار روان پریش خویی می شوند و یا به عبارت دیگر، هر چه تیپ شخصیت به طرف روان پریش خویی پیش می رود، نستوهی ضعیف می شود. این یافته با پژوهش

بحث

در این پژوهش مشخص شد که بین تیپ شخصیت درون گرا و نستوهی ارتباط معکوس و معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر چه نمره درون گرایی بالاتر می رود نستوهی افراد تضعیف می شود و افرادی که از نستوهی بالاتری برخوردار هستند از درجه درون گرایی کمتری برخوردارند. (درون گرایی بصورت معکوس نمره گذاری شده است.) این یافته با پژوهش کرای و همکاران و رامانی و همکاران مطابقت دارد (۹)

رامانی و همکاران مطابقت دارد (۹).

همچنین مشخص شد که بین روان رنجور خوویی و نستوهی نیز ارتباط معنی‌داری وجود دارد. به طوری که افراد برخوردار از سطح نستوهی بالا کمتر دچار روان رنجور خوویی می‌شوند. به عبارت دیگر، هر چه فرد به طرف روان رنجور خوویی پیش می‌رود، نستوهی تضعیف می‌شود. این یافته نیز با پژوهش کراالی و همکاران (۷) و هیل و همکاران مطابقت دارد (۱۰).

نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که نستوهی با سه تیپ شخصیت آیزنک ارتباط معنی‌داری دارد. افرادی که دارای تیپ شخصیتی درونگرایی، روان پریش خوویی و روان رنجور خوویی هستند، معمولاً از نستوهی ضعیف‌تری برخوردار هستند. به همین دلیل در مقابل عوامل استرس‌زا شدیدتر از خود واکنش نشان داده و کنترل خود را از دست می‌دهند. با توجه به نقش کلیدی

دانشجویان در تأمین نیروی انسانی مشاغل مختلف، شناخت تیپ شخصیت افراد و سطح نستوهی آنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از آنجا که ساختار شخصیت نستوهی از طریق آموزش، قابل ارتقاء به سطح مطلوب می‌باشد، با شناخت تیپ شخصیت افراد می‌توان به سطح نستوهی آنان پی برد و با آموزش دانشجویان می‌توان به آنان کمک کرد تا احساس کنترل بیشتری روی وقایع تنش‌زای زندگی داشته باشند. در کنار برنامه‌هایی مثل تکنیک‌های آرام‌سازی، افزایش اعتماد به نفس، کسب مهارت‌های زندگی، استفاده از سیستم‌های حمایتی، آموزش نستوهی نیز برای برنامه‌ریزان آموزشی بایستی آسان و قابل اجرا باشد. اجرای این آموزش‌ها از طریق مراکز مشاوره یا پیش‌بینی واحد درسی برای تمام رشته‌ها می‌تواند سطح تنش را به‌طور مؤثری کاهش داده و باعث افزایش سطح نستوهی شده و نهایتاً به ارتقاء سلامتی منجر شود.

The Relationship between personality Types and Hardiness in the Students of Gonabad Islam Azad University in 2003

Dr. Hadi Salari¹, Kowkab Basiri Moghaddam²

¹ Neuropsychologist and Assistant Professor of Mashad University of Medical Sciences

² MSN and Faculty Member of Gonabad School of Medical Sciences

Correspondence: Dr. Hadi Salari, Gonabad School of Medical Sciences, Ghadir Square, Gonabad, Iran
E-mail: dhsalari@yahoo.com

Received: 25/09/2005 - Accepted: 16/10/2005

Abstract

Background and Purpose: Personality types are a major factor in determining the behavior and mental health of university students and hardiness, as a personal characteristic, affects the resistance of people against stress. This study is conducted on the students of Gonabad Islamic Azad University to find the relationship between three personality types (introversion, neuroticism and psychoticism) and hardiness.

Methods and Materials: In this cross-sectional, analytic, bivariate and single-group study, 376 university students were randomly sampled out of the students at Gonabad Islamic Azad University in the fall of 2003. Relevant data were collected by demographic data forms, Ahwas Hardiness questionnaire and Eyserk personality inventory. (including introversion, neuroticism and psychoticism).

Results: Findings revealed that the distribution of these three personality types is of significant difference. Also, one-way ANOVA results indicated a significant difference between hardiness and three personality types.

Conclusion: Regarding the relationship between the three personality types and hardiness, a well-planned educational program can enhance "hardiness" to a desirable level so that interpersonal tension is effectively reduced in various circumstances.

Key Words: Personality Type; Introversion; Neuroticism; Psychoticism; Hardiness; Student.

References

1. Kortkov G, Hannah H. The five-factor model of personality: strengths and limitations in predicting health status, sick-role and illness. *Journal of personality and individual differences* 2004; 36: 187-99.
- 2- بیاضی محمد حسین، رستگاری یدالله. بررسی ارتباط بین تیپ شخصیت، نستوهی، استرس در بیماریهای عروق تغذیه ای قلب و افراد عادی، فصلنامه علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی، سال دوم، پاییز و زمستان ۱۳۷۹، شماره ۷ و ۸، صفحات ۸۹-۷۵.
3. Bonni J, Mowhnski N. A Critical Analysis of hardiness. *Journal of Nursing research*. 1994; 21: 471-9.
4. Clinton E, Lambert JR. Psychological hardiness: state of the sciences, *Journal of holistic nursing practice* 1999; 13: 37-44.
5. Crowely BJ, Hay JR, Hardy J. Psychological hardiness and adjustment of life events in adulthood. *Journal of adult development* 2003; 10: 237-48.
6. Finch G, Graziano W. Predicting depressing from temperament personality and pattern of social relations. *Journal pers* 2001; 69: 27-55.
- 7- کیانوش آذر و همکاران. ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش سرسختی روانشناسی، تهران، مجله روانشناسی سال دوم، شماره ۳، ۱۳۷۷، صفحات ۸۶-۷۸.
- 8- کورانیان فرانک. بررسی ارتباط نستوهی و منبع کنترل با فرسودگی شغلی در پرستاران شاغل بیمارستان های دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد (پایان نامه کارشناسی ارشد)، ۱۳۸۰، صفحات ۵۹-۶۴.

9. Ramanieh NV, Sharp JP, Byravan A. Hardiness and major personality factors. *Journal of Psychol Rep* 1999; 84: pp. 497-500.
10. Hills H, Norvell N. An examination of hardiness and neuroticism as potential mediators of stress outcomes. *Journal of Behav. Med* 1991; 17: 31-8.